

סוף זמן קר"ש

עש"ק חקת

8:34

עש"ק בלק 8:36

מאן דלא קרי קר"ש בעונתה
בנדוי הוא כל ההוא יומא
(וזה"ק בלק פד"ו)

ממעיינות התאחדותינו

י"ל ע"י: התאחדות אברכים דקה"ל ימב לב דסאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

שיעור השבוע

חבורת יסודי התורה

פרשת חקת

מו"ס יומא פה: עד פז:

פרשת בלק

מו"ס סוטה ב: עד ג:

בריש מ"י יומא ענין האדם כמה משה
היה צריך להכיר שכל יבא לידו סומא, אף
בחינו במסות הקדושה בחור, וטאמ"כ
כמה משה צריכים בשעה שישאמרו
מחוקים המאמרים, וזה א"א רק בזה התורה
מדידי רבנו שליט"א בזה מ"ס ממות

ו' תמוז תש"ע

חקת

שנה י"ב גליון ל"ב (תקנ"ג)

נשאר שם חוקה

וזאת חוקת התורה, יש להבין למה דוקא במצוה זו נאמר שהיא חוקה ואין יודעין את הטעם, ועוד קשה להלא שפיר יש טעם בזה, כמו שהביא רש"י לקמן בשם ר"מ הדרשן שהיא כפרה על מעשה העגל דתבא אמו ותקנה צוואת בנה. ונראה דהנה בפרשת בשלח כתיב שם שם לו חוק ומשפט, ודרשו חז"ל דמצוה פרה אדומה במרה נצטוו ישראל. והנה בעת ההוא עדיין לא היה חטא העגל, ונמצא שבעת נתינת מצוה זו לא היה לה טעם, לכן אמר לא שהיא חוקה, והשם חוקה נשאר עליה תמיד כבעת נתינתה.

תפסת התורה

שוב אין צריכין לזה

ולמה העליתנו ממצרים וגו'. קשה מדוע דוקא עכשיו כשמתה מרים התאוה להפירות הללו, והלא גם מקודם לא היה להם הפירות. ועוד תמוה דבעת צרה כזאת שעמדו למות בצמא התאוה ובקשו פירות מתוקות ומעונות, אתמהא. ונראה דאיתא בסנהדרין דעיר שאין בה פירות אסור לת"ח לדרוש שם משום שמניין פירות מאירין את העינים. ואיתא במדרש דסומא אחד ירד במים לטבול, נודמנה לו בארה של מרים וטבל שם ונתרפא. וכן מבואר ברמ"א אריה דבארה של מרים מתפשטת בנהרות במוצאי שבת. והשוותה מזה מתרפא מכל תחלתו. ומעתה מובן, דאחר שסתלקה בארה של מרים במיתלה, ושוב לא היה להם ממה לרפאות את תחלואיהן ולהאיר את עיניהן כהאי סומא, על כן התרעמו למה הביאו אותם למקום הרע הזה, שמקום הזה אסור לדרוש שם, כי הוא לא מקום זרע ופירות, דבשלמא אם היו שם פירות, היו יכולים להתרפאות מהם והיו רשאים לדרוש שם, אבל כשאין פירות, כיצד יתרפאו. ולזה צוה הקב"ה להוציא מן הסעל את האבר של מרים, ושוב ידא להם ממה להתרפאות, ומובן מדוע נענו דוקא על המים ולא על הפירות, כי הואיל וניתן להם בארה של מרים, שוב אין צריכין לפירות.

פני אריה וזבא

אחד גרם להשני

וען לא האמנתם בי וגו'. הקשה המהרש"א בסוטה דרש"י סותר את עצמו, דבחומש כתב שחטאו היה שהכה את הסעל ולא יזכר אליו, ובסנהדרין פירש שנושג בשביל שאמר שמעו נא המורים לישראל. ונראה דהנה שם צדיק המחזיר את ישראל בתשובה מתוך שמוכיחין ומטיל עליהם קנסות ועונשים. וצדיק כזה כשרוצה לפעול על הטבע השפעה לטובת ישראל, צריך ג"כ להכות את הטבע בכפיה להביא ההשפעה. אבל יש צדיק המתחבר לישראל באהבה והוא משפיע עליהם רוח של קדושה עד שמאליהם הם עושים תשובה מרצונם הטוב, וצדיק כזה כשרוצה להוריד השפעה, אז הבריאה תעשה ג"כ מרצונה הטוב את הטובות לישראל בלי כפיה כדי למלאות רצון צדיק זה, ולכן כשאמר משה שמעו נא המורים, והוכיחן בתקיפת חוקה, שוב לא היה הסעל רוצה לתת המים ע"י דיבור גרידא, אלא הוצרך להכותו כדי להוציא ממנו מים בכח ובכפיה. ונמצא ששני הטעמים תלויים זה בזה.

קדושת לוי

כבר נעקרו

דרך המלך נלך. קשה למה נקט לשון כזה, ולא אמר דרך האמצעי נלך וכיו"ב. ונראה דאיתא בגמרא מלכא אמר עקור טורא, שהמלך יכול למימר לעקור הר וצריכים לציותו, והנה ידוע ששמואל העני משה לפני ישראל את כל ההרים והגבעות לעשותם דרך מישור. וחשש אדם שאז יחברו הבתים והבנינים הבנויים על ההרים והגבעות, ולכן

מאן לתת להם ללכת דרך ארצו. ולזה אמר משה, דרך המלך נלך, שנלך בדרך שכבר נעקרו שם ההרים כפי שאומר המלך עקרו טורא. וכבר הוא מישור שם, ולכן לא יעשה עמוד הענין שום חזקת וחורבנות.

הפארת היותן

זכות המצוה מגוין

איתא בפסיקתא שדרשו כל הפרשה אל אומה"ע וז"ל פרה זו מצרים וכו', אדומה זו בבל, תמימה זו מדי וכו', ושחט אותה לפנינו שנאמר כי זבח ל'י' בבצרה. וכו', ודבריהם ז"ל פליאים המה, דאיך הוציאו הפסוקים ממשמעותם לגמרי. ודרשוהו על הגלות והגאולה, והרי כללא הוא דאין המקרא יוצא מידי פשוטו לגמרי. ואפ"ל כעין מ"ש הכלי יקר ז"ל בפ' תרומה, על מה דאיתא בתנחומא שם, וזה כנגד מלכות בבל וכו' וכסף נגד מדי וכו' עורות אלים מאדמים כנגד מלכות אדום, אמר הקב"ה אע"פ שאתם רואין ד' מלכויות מתגאות ובאות עליכם, חייכם שאני מצמיח לכם ישועה וכו' עכ"ל המדרש, וכתב הכלי יקר דעל מדרש הזה וכו"ב תמורה רבים, שהוציא המקרא מפשוטו, לפתור על ד' מלכויות, ולי נראה דשגם בעל מדרש זה סובר שהכל בפשוטו וכו', אך דעתו לפרש שמצות אלו יש לישראל בזהב וכסף ונחושת, יש בו כח הגנה והצלה נגד ד' מלכויות שנמשלו להם, וזהב התנופה הוא כנגד מלכות בבל, מורה שמצוה זו מתנגד ומקדים להצגל מאותה אומה שנמשלה לזהב, וכמו"כ כולוהו עכ"ל הכלי יקר ז"ל ועד"ו אפ"ל בכונת הפסיקתא שכל אלו המצוות שבהלכות הפרה, יש בה כח חזקת להיות ניצולים ישראל על ידם מן ד' מלכויות המושלים אליה, כמבואר בפסיקתא שמצרים נמשלה לפרה, אדומה זו בבל, וכולוהו מיייתי לה מקרא, ועד"ו דרשוהו חז"ל על הגלות ועל הגאולה ר"ל שבכח אלו המצוות, לחקל קצת מעול הגלות שנמשלו אליה ויש בה כח הגנה מצרות הגלות וחבלי משיח, ובזכותם יוכח אל הגאולה, אבל אין המקרא יוצא מידי פשוטו.

דברי יואל

משמחו לב

וזאת חקת התורה אשר צוה'י' לאמר. ואפ"ל בהקדם מה שאמר ז"ל במס' ברכות לעולם ירגז אדם יצר טוב על יצר הרע, נצחו מוטב ואם לאו יעסוק בתורה, נצחו מוטב ואם לאו יקרא קר"ש, נצחו מוטב ואם לאו יזכיר לו יום המיתה עיי"ש, וידוע מה שהאריכו בספה"ק ע"ז, דאף שהעצה דהזכרת יום המיתה מועיל יותר, אעפ"י הקדימו לנו הכו"ל את העצה של לימוד התורה שדרך זה חשובה יותר, דע"י התורה יכולים לעבוד את הש"י בבשמה, וכמאמר הכתוב פקדי ה' ישירים משמחי לב, ויכול האדם להושיע גם לזרעו אחריו, משא"כ העצה של הזכרת יום המיתה מביא את האדם לעבוד את הש"י ע"י עצבות, ואף גם זאת שאינו יכול להוריש את מחשבתו של הזכרת יום המיתה לבניו. ובזה יש לפרש הכתוב החכם עיניו בראשו וסכיל בחושך הולך, היינו שהחכם היינו הולמד תורה עיניו בראשו, היינו העצה הראשונה כמבואר בגמ' לנצח את היצירה ע"י התורה, משא"כ הסכיל שאינו רוצה ללמוד, בחושך הולך, היינו שצריך לנצח את היצר להזכיר את יום המיתה. ועד"ו י"ל גם בפרשתם, דבאמת כל הענין של פרה אדומה הוא לטהר מטומאות מת כמבואר בקרא, וא"כ הוי פרה"ש זו הזכרת יום המיתה שגולתה לנצח את היצירה, אבל מאחר שעצה זו מביא את האדם לידע עצבות הקורים לנו הכתוב זאת חקת התורה"ה אשר צוה'י' לאמר, היינו שעצת ה' היא שישתדל כל אדם לנצח את היצירה דוקא ע"י עסק התורה הק'.

ברך משה

חטא של מי מריבה

הנה כבר נתחבטו כל מפרשי התורה לבאר מה היה החטא של משה ואהרן במי מריבה, זה בכה וזה בכה, ונעתיק ג' מהלכים בפרשה זו (א) שיטת רש"י שהחטא היה שהקב"ה אמר ודברתם אל הסעל ולא והכיתם, וכת' הט"ז בס' דברי דוד עה"ת שכשבר משה לכלל כעס טעה בב' דברים (א) שדיבר אל הסעל הבלתי נכון כי השייך צוה שידבר אל הסעל של באר מרים, (ב) בראותו שאין הסעל מוציא מים לא חשב שאולי מדבר אל הסעל הבלתי נכון, אלא חשב דצריך להכות הסעל במטה, והטעם שצוה הש"י שיקח את המטה, פירוש הרבינו בחיי והמזרחי ש' נתן כח במטה שמשה רבינו יוכל לעשות אותות בעת שהוא בידו, אע"פ שאינו עושה בו פעולה. והרשב"ם ועוד, מפרשים שמטה זו הייתה של אהרן שהוציא פרחים וציצים ואמר הקב"ה שיהי למשמרת לאות לבני מרי, והיות שכאן התלוננו בני ישראל על משה רבינו צוה לו שיקח מטה זה בידו שלא ילנו עוד על משה ואהרן.

(ב) הספורני מאריך כאן בדברים נפלאים וזה תוכן דבריו. יש ג' מיני נסים (א) נס נסתר כגון ירידת המטר והמלט מן החללים ומן הצרות, ומין זה ישיגוהו הצדיקים בתפילות. (ב) נס גולה (כמו) המופתים שעשה משה לפרעה בפ' שמות) וזה הנס יעשה הש"י ע"י עבדיו עם הקדמת איזו תנועה מסודרת מאתו, כענין השליכוהו ארצה, הרם את מט"ו. (ג) הוא מין מן הניסים שלא יוכל הטבע לעשות בשום אופן, והש"י יעשהו ע"י עבדיו בדיבור בלבד שהוא פעולה שכלית ויותר נכבדת מתנועותיו הגשמיות. והנה כדי להקטין תלונת בני ישראל על הש"י שהוציא מארץ נושבת טובה על ארץ מדבר, צוה הש"י שיעשו חנם מין ה' שהוא ע"י הדיבור ועל ידי כך יחפך הסעל למים, ולא שיהיו המים המשכים להסעל במקום אחר, אלא שצורת הסעל יחפך לצורת מים, ועל ידו ישיבו ישראל אל לבם שאע"פ שהוציאם הש"י ממצרים אל המדבר, אין בזה רעה כלל בהיותו עמהם ויוכל לשום מדבר לאגם מים וידעו בני גודל טובו וכוהו של הש"י, וכדי להקטין תלונת בני ישראל על משה רבינו ויראו שהוא שלוחו של ה', צוה שיעשה נס ממין ה' דהיינו שיוציא משה אותם המים להם במטחו לשבטיהם כמשי"כ במחוקק במשענותם, וע"כ אמר וקח את המטה, אמנם משה ואהרן הסכימו לעשות רק הנס ממין ה' ולהביא המים אל הסעל ממקום אחר כי לא בטחו שיקיים הש"י דבריו בחשבם אז ישראל ממרים מאוד ובלתי ראוים לניסים כי"כ גדולים, וזה היה חטאם שלא נתקדש שם שמם ולא נודע גדלו וטובו ורק טובת משה רבינו נתגלה, וע"ז אמר ולא נתאמתם בי, שלא האמנתם שיקיים מה שאמרתי.

(ג) בכלי יקר מפרש עפ"י המדרש ילקוט ודברתם אל הסעל, והכיתם לא נאמר אלא ודברתם, כשהנער קטן רבו מלמדו ומכה אותו, כיון שהגדיל בדיבור הוא מייסור, כך אמר הקב"ה למשה כשהיה הסעל קטן הכית אותו שאמר והכית בצור, עכשיו שהגדיל ודברתם אל הסעל, ומפרש שרצה הקב"ה ללמד בדרך משל שאין נכון להכות בשבט כי אם לנער ובעד, אבל כשיגדיל תחת עקרה במבין כי אם לא ישמע קול מוסר ויהי צדיק להכאה ביסורין בלי ספק כי מיד שיראה הרוחה יחזור לסורו, וע"כ אמר ודברתם אל הסעל, וע"כ הוצרך להכות הסעל פעמים, ולא שמע להכאה ראשונה כי מה שנעשה ע"י הכאה והכרת אין פתגם המעשה נעשה במהרה, וזהו החילול השם שילמדו בני ישראל ממנו לבלתי שמוע קול מוסר כי אם אחר הכות כסיל מאה.

מנהליות

רבינו יעקב בעל הטורים נולד באשכנז בשנת ה'אלפים כ"ט לאביו רבינו אשר הרא"ש ז"ל, כבנו השלישי בין שמונת (ובספר היוחסין שבעת) בניו הגדולים של הרא"ש ז"ל, הראשון רבינו יחיאל ומביאו הטור פעמים רבות ונפטר על פני אביו, (ובא בחלוס לאביו וא"ל שהי' ראוי להיות מבני עליה אלא שדחפנו מפני שלא הי' לי בנים), ור' שלמה החסיד ומת גם הוא בחור, ואחריו רבינו יעקב בעל הטורים, ר' יהודה הי' הרביעי, וגם אותו מזכיר אותו הטור עיין בטא"ח בה' ר"ח ס' תי"ז שכתב שם ושמועתי מאחי ה"ר יאודה טעם לדבר וכי' (הוא הי' חתנו של אחיו רבינו יעקב, וכתב בספר יוחסין שבזמן צרה הרגו עצמם רבינו יהודה ואשתו וחמותו אשת רבינו יעקב בעל הטורים בטוליטאל, עיין שה"ג חלק גדולים מערכת י' אות י"ז), ר' אליקים, ר' משה, ור' אלעזר, ור' שמעון, שהי' כולם חכמים בטוליטאל, וחברו פסקים ושיטות על גמרא ולא נמצאו אצלנו כי אבד זכרם מהזרע הקדוש הזה וחבוריהם (סדה"ד הי"א פי"ח), את תורתו למד אצל אביו הרא"ש ז"ל ומפי אחיו הגדול ר' יחיאל ז"ל.

הוי נולה

עקב הגזירות והרדיפות שעלו בעת ההיא על עדת ישראל במדינת אשכנז עבר עם משפחת אביו מאשכנז לספרד, כמה שנים התעכב בברצלונה אצל אחיו הגדול רבי יחיאל, לאחר שמת אחיו עבר לטוליטאל (טולידו) מקום מגורי אביו הרא"ש. הי' דואג מאד לקרוביו ולחביריו שנשארו באשכנז, וביקשם שיעזבו גם המה את מדינת אשכנז, וז"ל במכתבו אשר כתב לאחד מרביני אשכנז משנת פ"ט: אם תרצה לבוא לארץ הזאת (ספרד) אבקש לך מנוח אשר יטב לך, ידעת שאסור לאדם אפילו לעבור במקום סכנה, כ"ש לדור בארץ גזירה כל שחיינו תלויים לו מנענע יומם ולילה, ואם יש מקרובינו שם, מי יתן שיבואו הנה, כי כל מי שיוציא נפש משם הוא בעיני כאלו מציל נפש מישראל, עכ"ל.

תורה מתוך הדחק

למד תורה מתוך דוחק גדול, שהי' עני גדול כל ימיו כמו שכותב בספרו הגדול "טור" (סי' רמ"ב) וז"ל: וכמה פעמים נשאתי ונתתי בדבר לפני א"י ז"ל כמוני היום שיש לי מעט משלי ואינו מספיק לי וצריך אני לאחרים, אם אני בכלל עשה שבתך חול ואם לאו השיבני דבר ברור, עכ"ל, [בספר אור הגליל מביא פטילות של הגה"ק ר' עמרם חסידא זצ"ל בעודו ילד, מביא שם שביטולות קבע אתו אביו שיעור טור אורח חיים הלכות שבת, כשלמדו בסימן ה"ל, פנה לפתע לאביו יוצא מכאן שגם הרא"ש לא הי' לו צרכי שבת, כי אחרת הי' נותן לבנו שיקנה לצרכי שבת, והרי הדבר נורא, קרא הקטן בהתרגשות, שני גדולי עולם אלה מגדולי הראשונים עקבים בתורה ועשירים בחכמה ולא הי' להם לצרכי שבת, עכ"ל, א"ה דבספר היוחסין כשמדבר מהרא"ש כותב וז"ל: והי' לו עושר ושבע בנים ובנות ג"כ], לא רצה לקבל עליו שום משרת רבנות כי לא רצה להנות מקופת הקהל ועסק במסחר זעיר, אבל הי' חבר באחד מבתי הדינים שבעיר, אפילו לאחר פטירת אביו לא מילא את מקומו של אביו רק אחיו הצעיר ר' יהודה הוא אשר מילא את מקום אביו בטוליטאל.

טעם לחיבורו

סיבתו של רבינו יעקב לחישי את ספרו היתה, כי באותו הזמן הונהגו בכמה קהילות בספרד להורות אלא על פי ספרו של הרמב"ם, ואחרי מות הרא"ש החליטו גם מנהיגי קהילות טוליטאל להתקין בעירם הסכמה זו, באמנם שנתרבה מחלוקת בין פוסקי הדיינים זה אומר בכה וזה אומר בכה, על כך הוכיחו להורות על פי הרמב"ם בלבד, זולת במה שחולק עליו רבם הרא"ש יעשו כדבריו, ר' יהודה בן הרא"ש שישב על כסא הרבנות העיר במקום אביו, הוכיח את מנהיגי הקהל בדברים קשים, שבמקום שיש מחלוקת בין הפוסקים אין רשות לאדם לפסוק מדעתו כאחד מהם בלי ראיות,

היכל לא דעדיקא

רבינו יעקב בן רבינו אשר - בעל הטורים

י"ב תמוז

ואף הזהיר באם ינהגו כך יפרק מעליו את עול הרבנות, גם רבינו יעקב שגר שם באתו זמן חיזק את טענת אחיו, כמו שכותב בהקדמה לחלק חושן משפט וז"ל: ובראותי אני יעקב בן הר"ר אשר ז"ל כי בעונינו חרב מקדשינו ובטלו כל אלה ואין לשכה ואין סנהדרין איש הישר בעיניו יעשה, ומי יאמר לו מה תעשה יש אשר ידרוש דבר משפט, ולא ישכון עליו ענן אורו, כי קט מהשיגו שכלו, ויש אשר ישכון עליו ענן אורו, אבל הוא ברצונו יחשיך מאורו, כי יראת הדין מתוחה כנגדו יאמר משפט אבחרה לו בדבר אחד מהמחברים ובהם אדברה ויורה לי ומקלי יגיד לי, עכ"ל, כן נתעורר אדברה את ספרו הגדול שימצא בו הדיין את רוב דעות הראשונים ואת ההכרעה הנכונה על פי מסקנת הרא"ש.

ארבעה טורים

כדי להקל מעליו את מלאכת סידור של ספרו הגדול עשה תחילה קיצור מהלכות אביו הרא"ש ומתשובותיו בשם "קצור פסקי הרא"ש", וזה הכשיר לו את הקרקע לבנינו הגדול, כשם שפירוש המשניות שימש להרמב"ם הכנה לחיבורו הגדול משנה תורה, אבל יש הבדל בין חיבורו לחיבורו של הרמב"ם שכתב את ספרו כמו שכתב הרא"ש (שו"ת הרא"ש כלל לא סימן ט ד"ה מה שכתב) וכן טועים כל המורים הוראות מתוך דברי הרמב"ם ז"ל ואינן בקיאות בגמרא, לידע מהיכן הוציא דבריו, טועין להתיר האסור ולאסור את המותר. כי לא עשה כשאר המחברים, שהביאו ראיות לדבריהם והראו על המקומות היכן דבריהם בגמרא, ומתוך זה יכול לעמוד על העיקר ועל האמת. אבל הוא כתב ספרו כמתנבא מפי הגבורה, בלא טעם ובלא ראיה, עכ"ל, וכידוע שסוף ימיו ביקש להשלים את ספרו ולהוסיף עליו מראה מקומות, אבל רבינו יעקב נוהר הי' בתחלה בזה, וציין בספרו את מקורותיו, והביא גם דעות שונות בין הפוסקים, עוד חילוק יש דהרמב"ם כתב כל הלכות אפי' שלא שייך בזמן הזה משא"כ הטור היא מיוסד רק על הלכות הנהוגות בזמן הזה,

חיבורו מחולק לארבע טורים כדבריו בהקדמה לחלק ד' וז"ל: ובו נשלמו ארבע טורים, אשר חבצתי בעזרת שוכן מרומים: הטור האחד "אורח חיים" שבו נתתי את הברכות ואת התפלה והלכות שבת ומועד ומשפטיהן, וקראתי אורח חיים כי ממנו תוצאת חיים, והטור השני, "יורה דעה" ההולך קדמת "אסור" להורות את בני ישראל המותר והאסור וקראתי יורה דעה כי הוא יורה דעה ויבין משפט, והטור השלישי "אבן העזר" שם עשיתי לאדם עזר כנגדו גם כשלחה איך יגרשה מנגדו וקראתי אבן העזר יען כי הוא להועיל גם לעזר, והטור הרביעי "חשן משפט" שם חקקתי חוק ומשפט, עכ"ל,

הספר אך יצא לאור העולם נתקבל ונתפשט מהר בכל תפוצות הגולה, גדולי חכמים כתבו הגהות וביאורים על הטורים, עיקר פירסומו של הטור נעשה ע"י מרן רבינו יוסף קארו בספרו הב"י והרמ"א בספרו "דרכי משה" על הטור, "וגדולי דורות עשו חיבור עליו כמו מהר"י אבוחב ומהר"י חביב ומהר"ם אלשקר. וזכה מרן בית יוסף שחיבורו יצא לאור ונתפשטו לכל ישראל ואחריו הרב דרישה והרב בית חדש" (שה"ג חלק גדולים מערכת י' אות רח), "ולגדול קדושת נשמתו ונשמת מרן זכו שכל מורה הוראה בריש כל מראיין

לקוחים הם בידו טור ובית יוסף זמבלעם לא ירים איש את ידו בהוראה, והרב ברכת הוצב בתשובתו הובאה בספר נחלת שבעה שו"ת סי' נ' כתב לו שימכור ספרי האחרונים ויקנה טורים ובית יוסף, (שה"ג חלק ספרים מערכת ט אות יז),

בעל הטורים

ורבינו יעקב כתב פרפראות על התורה. ולפי מ"ש בהקדמתו מוכח שזה שבידו אינו כל החיבור בשלמות אפס קצחו וכוונתי אל האמת, כי נמצא החבור בשלמות בעיר מנטובה והוא פירוש גדול כמו שלש מאות פוליוויס [דפיס], ובתחלת הפרשה כותב הגימטריאות וטעמי המסורות ואח"כ חוזר על כל הפרשה ומפרש כל פסוק הדק היטב. ועל הרוב מביא פירש"י והרמב"ן ושקל וטרי שבידו אינו כל העלמים בשבח דברי הרב אברהם ו' עזרא. ובהקדמתו הפליא בשבח פירוש הרמב"ן. (שה"ג חלק גדולים בערכו), פ"א אמר הרה"ק בעל התפארת שלמה זי"ע בדרך צחות מה זה שבעל הטורים לא הי' לו שם אחר לקרוא את מה שחיבר על התורה, רק בשם בעל הטורים והלא אין זה שם הספר אלא הוא תואר המחבר, לידע מי הוא המחבר והלא כמה מחברים שהיו עד ימיו ואשר היו אחריו כולם בשם יקראו לספריהם שמם הנאות להם, והוא לא מצא לספרו שם, ואמר הרה"ק דהננין הוא, יען שהספר בעל הטורים הוא כולו אך גימטריאות ונוטריקון אשר עניינו ראות שכמה בדחנים קלי הדעת יאמרו ג"כ גימטריאות ונוטריקון בבדחנות, והם דברים נפלאים, חשש המחבר אולי ברבות הימים יולזלו בספרו ח"ו ויאמרו מי יודע מבטן מי יצאו הדברים לכן בכונה חתם עצמו על ספרו בשם בעל הטורים, למען דעת כי המחבר הזה הוא אשר חיבר ארבעה טורים, אשר כל בית ישראל נשאל עליהם ומפיהם אנו חיים (ספרן של צדיקים, ח"ב דף כ"ג).

ובא השמש

רבינו יעקב בעל הטורים נסע מאשכנז לבא לארץ ישראל ובעיר כיא"ו נתבקש בישיבה של מעלה והיתה מנוחתו כבוד (שה"ג חלק גדולים בערכו), והביאו אותו לקבר אביו, וזה אשר חרות על מצבת קבורתו: עדה המצבה הזאת, מחזה עליון לחיות, כי תחתיה נגזו איש תם וישב אהלים, רב פעלים, צדיק מושל ביראת אלקים ה' יעקב בן הרא"ש ז"ל, אמרת כטל תול, מפי ספרים אשר חיבר בשפה ברורה, פירוש לפסקים ולתורה ופסקים לשלשה סדרים, ומלאכת ארבעה טורים, אבן העזר וחושן משפט לנחשלים, יורה דעה ואורחות חיים לנכשלים, כל ימיו היו מאבקים וסבל יסורין בחבה ונפטר באהבה רבה, ובי"ב בתמוז הובא עד אביו הרא"ש ז"ל לשכב אצלו בקברו אשר קרה לו, ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלקים.

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

אחר שכבר ספו ותמו מן השוק

ניתן שוב להשיג

ספר

יום המובחר

ילקוט חזיון והתעוררות
בסגנון מנחם הדרכה פריטת לחיך

באיזה אופן למלאות את יום המובחר שבהיו
יום ההופה - התונה - שבע ברכות
סדר המעשה אשר יעשה ודיבורי תפלות ובקשות, והתבוננות
המחשבה בזמנים גבוהים הללו

י"ל בס"ד על ידי
אברהם יעקב יאקאב

ק"ץ שנת תש"ע לפ"ק

פה קריית יואל יג"ו

פרק ד' משנה כ"א

רבי אֵלֶזר הקפר אומר, הקנאה והתאוה והכבוד מוציאים את האדם מן העולם

ומפ"ק כ"ק מן אמו"ר זללה"ה שמעתי לפרש, ששלשה דברים אלו הקנאה והתאוה והכבוד, אם הוא להוט אחריהן, הוא אובר את כל המדות התרומיות והאנושיות שבקרבן במדות דרך ארץ, וזהו מוציאין את האדם מן העולם, שמוציא ממנו כל האנושיות.

*

ובפשטות נראה לומר הכוונה ע"ד שאמרו חז"ל (ברכות לג.) אין ערוד ממות אלא החטא, ולזה רמז התנא והיה כי תמצאן רעות רבות וצרות, לא יתלה הדברים במקרי הזמן, אלא ישכיל וידע כי הקנאה התאוה והכבוד, אותן החטאים עצמם, מוציאים את האדם מן העולם, והמה גרמו הצרות והיסורים ח"ו.

*

עוד י"ל בטעם שהקנאה התאוה והכבוד מוציאים את האדם מן העולם. בהקדם מה שאמרו חז"ל (עבודה זרה ג.) גדול המצווה ועושה יותר ממי שאינו מצווה ועושה, והטעם מבואר בתוס' (ד"ה גדול) שהמצווה ועושה יש לו תמיד התגברות היצר, מה שאין כן מי שאינו מצווה ועושה אין היצר הרע מתגבר עליו, ע"ש. והוא תמוה, דהיאך יעלה על הדעת לומר שהמצווה ועושה, בשביל שיש לו ציווי מיוחד מאת הקב"ה יהיה במדריגה פחותה ממי שאינו מצווה, שהיצר הרע מתגבר בו ומתגבר עליו ביתר שאת.

אך ביאור הענין על פי מה שכתב א"ז זללה"ה בעצי חיים (ח"ב פ' בשלח עמוד שצו) בביאור מאמר זה גדול המצווה ועושה יותר ממי שאינו מצווה ועושה, על פי המבואר באור החיים הקדוש (פ' שלח) בענין שליחו של אדם כמותו, שיוולד בו תכונה מכח המשלח מה שלא היתה בו מקודם, עכ"ד. ומעתה י"ל כי אם הוא מצווה ועושה, הרי נעשה הדבר על פי דיבורו של הקב"ה אשר צוה לעשותו, ואם כן בזה הוא שליחא דרחמנא ונולד בו תכונה קדושה מאת המשלח הבורא ב"ה, וזהו גדול המצווה ועושה, שיש בו תכונה קדושה מהקב"ה המצווה, ממי שאינו מצווה והוא עושה על פי עצמו, דמאין יולד בו תכונה קדושה, עכ"ד. ובכן יש לומר שהגם שהמצווה ועושה יש עליו התגברות כח היצר ביתר שאת, מכל מקום לעומת זה נולד בו כח תכונה קדושה מאת המצווה הבורא ב"ה, ובכח תכונה קדושה הלזו יוכל האדם להכניע היצר הרע ולעשות רצון קונו, ולכן גדול המצווה יותר ממי שאינו מצווה ועושה.

אמנם כבר העלה כ"ק מן אמו"ר זללה"ה בברך משה (פ' תצוה עמוד רלב) שבכדי שתתקיים באדם הכח האלהי והתכונה הקדושה הלזו, ויזכה על ידה להדבק בתורת ה' ובראיתו, מן ההכרח שיפרוש האדם מתאוות העולם הזה ותענוגיו, וכמו שכתב בחובת הלבבות (שער חשבון הנפש פ"ג) כי כאשר לא יתחברו בכלי אחד המים והאש, כן לא תתחבר בלב האדם אהבת עולם הזה ועבודת השי"ת, ואם יאחזו האדם בתאוות עולם הזה יאבד התכונה קדושה אשר בקרבן, ואז לפתח חטאת רובץ, שיוכל היצר הרע לשלוט עליו להדיחו מעבודת השי"ת, אבל אם יפרוש עצמו מתענוגיו עולם הזה יזכה שתתקיים אצלו הכח האלהי והתכונה הקדושה ממעשה המצוות, ועל ידי זה יזכה לנצח יצרו, עכ"ד.

ומעתה מי שהוא כרוך אחר תאות עוה"ז, חלילה נאבד ממנו התכונה קדושה להתגבר על יצרו, ולעומת

דברות קודש

מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

פרקי אבות פ' קרח שנת תש"ע לפ"ק

נתפרסם ע"י ועד להוצאת ספרי כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

זה יש לו התגברות היצר ביתר שאת רח"ל, מאחר שהוא מצווה עליהם, ועל כן כמעט אינו באפשרי שינצל מן העבירה ה"י. וכמו כן הוא במי שמתגאה, שאמרו חז"ל (סוטה ה.) אין אני והוא יכולים לדור בעולם, ולכן נאבד ממנו התכונה קדושה מאת המשלח ית"ש.

והנה שני מדות רעות הקנאה והכבוד, מה שמתקנא בחבירו ורוצה שיהיה לו כמוהו, וגם הרדיפה אחר הכבוד, שורשן מן הגאווה, שמתנשא בקרבן לאמר כי לי נאה ולי יאה כך וכך, ולכן הוא מתקנא בחבירו ורודף אחר הכבוד.

וזהו הקנאה התאוה והכבוד מוציאים את האדם מן העולם, כי מאחר שציונו הקב"ה במצותיו, כולנו בני ישראל מצווים ועושים, ויש התגברות היצר הרע על כל התרי"ג מצות, ולעומת זה יש תכונה קדושה מאת המצווה הבורא ית"ש ובכח זה יוכל האדם להתגבר על היצר הרע ולנצחו, אמנם אם הוא להוט אחר שלשה דברים אלו הקנאה והתאוה והכבוד, חלילה נאבד ממנו התכונה קדושה, ואין יתגבר על היצר הרע, והרי זה טורדו ומאבדו מן העולם בזה ובכא.

*

הקנאה והכבוד.

יש לפרש על פי מה שהביא א"ז זללה"ה בייטב לב (פ' שמות עמוד לב) ששמע בימי חורפו ממו"ר הישמח משה זללה"ה בעת בואו למחוז סיגוט (כאשר נתקבל בנו מהרא"צ זללה"ה לאב"י) ויצאו לקראתו לקבל פניו בכבוד גדול, ענה ואמר כתיב (תהלים טז ח) שויתי ה' לנגדי תמיד וגו' לכן שמח לבי ויגל כבודי, ענינו על פי מה שפירש הרמב"ם הפסוק (תהלים יג) למען יזמרך כבוד, ר"ל אם נותנים כבוד לשמו יתברך, הכבוד מזמר ומשבח על שהגיע למלך מלכי המלכים הקב"ה, לא כן כשנותנים כבוד לבשר ודם. ולכן כשחולקין כבוד לאדם, צריך להבין שלא בשביל עצמו הוא זה, כי אם בשביל מה שיש בו תורה ויראת שמים וצדקות, וכל זה מתת אלקים כדכתיב (משלי ב ו) כי ה' יתן חכמה, ואמרו (קידושין ל:) אלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו, אם כן מידו הכל והכבוד אליו יתברך, ולכן צריך שיעלה הכבוד ההוא להקב"ה ויאמר שהכבוד אינו שלו אלא של הקב"ה, ואז יגל הכבוד ויזמר. והמופת על זה להבין על עצמו אשר עס לבבו, הוא אם חולקין כבוד לזולתו יותר ממנו בשביל שהוא חכם וצדיק, לא ירע בעיניו ולא יקנא בו, אלא יאה חביב בעיניו כבוד חבירו כשלו, וישמח בלבבו על שכבוד שמים מתרבה בזה, מה לו הוא או על ידי אחר, אבל אם לוקח הכבוד לעצמו להנות בו, אז אם מכבדו את זולתו יותר ממנו ירע בעיניו ויקנא בו. וכבר אמרו (שבט קנב:) כל המתקנא עצמותו מרקיבין, ומדה טובה מרובה, ממילא נשמע מי שאינו מתקנא, לא מיבעיא שעצמותו אין מרקיבין, אלא אף בשרו לא ירקב. וזה שאמר דוד מלך ישראל שחלקו לו כבוד

שויתי ה' לנגדי תמיד, לדעת שהכל מידו והכל שלו, ולכן שמח לבי כי ויגל כבודי, שאינו לעצמי אלא של ה', ואם כן אף בשרי ישכון לבטח ולא ירקב, כי אין בי קנאה על זולתי, כי העיקר מה שכבוד שמים מתרבה בעולם, עכ"ד. (וע"ע בתהלה למשה דף ה.).

ובתפלה למשה (תהלים טז י) כתב הישמח משה בעצמו פירוש זה בקיצור, ובדיבור לפני זה כתב, שאם האדם שומח בהכבוד אז גורם מיתה להגוף ח"ו, כאמרם (פסחים פז:) אוי לרבנות שמקברת את בעליה, אבל אם הכבוד שומח בו, ונהפוך הוא, עכ"ד. ומבואר לנו מדבריו הקדושים, כי כבוד שלא לשם שמים מקברת את בעליה, ואם הוא לשם שמים גורם אריכות ימים.

וזה שאמר הקנאה והכבוד, היינו אם יתאחדו שניהם יחד, שהוא מקנא בכבוד אחרים ושומח בכבוד עצמו, נמצא ששמתו בכבודו הוא לכבוד עצמו ולא בכבוד שמים שמתרבה, שהרי מתקנא בחבירו שחולקין לו כבוד, ובאופן זה מוציאים את האדם מן העולם, שזה גורם לו מיתה וגם לאחר מיתתו עצמותו מרקיבין ח"ו. **וי"ל** בזה לשון רש"י ויקח קרח, ופירש"י לקח מקח רע לעצמו, כי כבר אמרו דורשי רשומות קר"ח ראשי תיבות קנאה ר'ממות ח'מדה, והיינו שבא לכלל טעות בשלשה דברים הללו המוציאים את האדם מן העולם, ועל זה פירש"י שלקח מקח רע לעצמו, שעל ידי דברים אלו עצמותו נרקבין ח"ו.

*

והתאוה.

יתבאר על פי דברי הרה"ק מהר"ם מבעלזא זללה"ה עצה על קבלת התפלות, שלא יהיו המקטריגים מעכבין, לכונן בבקשתו על צרכי גופו כדי שיוכל לקיים מצות ה', וביותר מי שיש בו דעת לעשות מצרכי הגוף חפצי שמים ממש, אז בטרם נקרא יענונו ה' לרצון, עכ"ד. ובזה פי' בנו הרה"ק מהר"ד זללה"ה התרגום יונתן (ויקרא כ ז) והתקדשתם והייתם קדושים כי אני ה' אלהיכם, ותתקדשון ותהיו קדישין בגופיכם מטול דאקבל ברעוא צלותכון אנא הוא ה' מקדשכון. והכוונה כי אם יתקדשו עצמם בגופם, ויעשו מצרכי הגוף חפצי שמים, אז יתקבל ברעוא צלותהון דישאל אפילו על צרכי הגוף, עכ"ד.

ובזה יתבאר המשנה בטעם שהתאוה מוציא את האדם מן העולם, כי בלי תפלה ותחנונים אי אפשר לו לאדם להתקיים בעולם, ומעתה אם הוא כרוך אחר תאות הגוף, עלול שהמקטריגים יעכבו את תפלתו על צרכי הגוף, ולכן אי אפשר לו להתקיים בעולם.

*

אז יאמר על פי מה שכתב א"ז זללה"ה בתפלה למשה (מזמור פו) בפסוק שמרה נפשי כי חסיד אני, כי העושה רק מצותיו ית"ש הוא צדיק, אבל באמת נצטוינו (ויקרא יח ל) ושמרתם את משמרת, עשו משמרת למשמרת (יבמות כא.), דהיינו לעשות גדרים וסייגים לבל יכשל, והיינו חסיד שעושה לפנים מן השורה לבל יכשל. והנה ידוע (סוטה ח:) דבמדה שאדם מודד מודדין לו, ואם כן אם עושה גדרים ושומר עצמו לבל יכשל, גם הקב"ה שומרו במה שאינו יכול לשמור עצמו דשגיאות מי יבין, מה שאין כן כשאנו שומר עצמו. ועל פי זה יובן שמרה נפשי כי חסיד אני, ושומר אני את עצמי בגדרים וסייגים, אם כן ראוי שגם אתה תשמור אותי, עכ"ד.

(המשך בעמוד הבא)

צאצאיו הלכה

בירורי הלכות, נערך ונסדר ע"י מערכת "בית וועד לחכמים" שע"י מבצר הכוללים קרית יואל והיו למראה עיניו של הגה"צ דומ"ץ קרית יואל שליט"א
לחצרות והארות: 845 662 4936 או ע"י הפעקס: 845 781 7213

דיני נפסקו החוטאים במקום הקשרים והכריכות

(א) בשבוע העליל"ט נתבאר הדין אם נפסקו חוטי הציצית, אבל הכריכות והקשרים נשארו שלימים, ועכשיו נתבאר הדין אם נפסקו החוטאים במקום הכריכות והקשרים.
- נפסק אחר קשר השני -

(ב) הנה ידוע שיש בהציצית ד' כריכות וה' קשרים, וקשר הראשון הוא הקשר הסמוך לנקב הבגד, ואח"כ יש כריכות ואח"כ קשר השני וכן להלאה, אם נפסק חוט אחד למעלה מקשר השני ושאר ז' החוטאים נשארו שלימים נכון להחמיר להחליפם עם ציצית אחרים, בהזדמנות הראשונה שיש לו, אבל א"צ לטרוח להחליפם תיכף, וגם יכול לברך ע"ז ברכת ציצית.
- נפסק לפני קשר השני -

(ג) ואם נפסק החוט במקום קשר השני, או במקום הכריכות הראשון, הציצית פסול ואסור לברך ע"ז ברכת ציצית וגם צריך לטרוח אחר ציצית אחרת, ומו"מ אם א"א לו להשיג ציצית אחרת, א"צ לפושט, וכן בשעת הדחק אם הוא במקום שאין ציצית מצויים, יכולין ללבוש אבל לא יברך.
- נפסק בקשר הראשון -

(ד) אבל אם נפסק בקשר הראשון הסמוך לבגד (וכ"ש בנפסק החוט במקום נקב הבגד לפני קשר הראשון) או הציצית פסול לגמרי וצריך לפושטו תיכף ומיד (ולכן כתב הט"ז) שלפני הברכה יש לבדוק חוט הציצית במקום שדבוקים להבגד - לפני קשר הראשון - שמוא נפסק שם חוט אחד ששם רגיל להתקלקל).

(ה) מה שכתבנו שצריך לפושטו תיכף ומיד הכוונה שאסור להשהות הבגד עליו אפילו כשעומד במקום אחד (ובזה גרע ממי שאינו לבוש ציצית שמוותר לו לעמוד בלי ציצית כשאנו הולך ד' אמות), אמנם אם יהי' לו גנאי גדול, כגון שעומד בבמה"ד במקום שיש אנשים רבים יש להקל שילך בזריזות למקום צנוע ושם יפשטנו.
- נפסק ב' חוטי"ן או יותר -

(ו) כל חילוקי דינים שנתבארו כאן הם בנפסק חוט אחד, אבל בנפסקו ב' חוטים או יותר במקום הקשרים והכריכות, או הדינים המזכירים יותר, והיות שלא שכיח כ"כ, ע"כ כתבנו דינים בהערה.
=====

(א) הנה דעת השלי"ה (מס' חולין נר מצוה סדר"ה מאחר שמצוה) דאם נפסק חוט אחד בתוך הגדיל הציצית פסול, וכ"כ תנא בסידורו, אכן מסתייגות הפוסקים נראה דכשר, וכ"כ הבח"ל (סי' י"ב ד"ה יש לסמוך על ר"י) והחלי"ד סק"ב וכן היא הגה"צ הדומ"ץ שליט"א (בתשובה עדיין בכת"י) בשם ספר אפיקי מגנים (סי' י"ב סק"ו), ובפנים כתבנו שנוכח להחמיר לכתחלה כדעת השלי"ה (ובפרט שכלא"ה כבר נתבאר (בשבוע העליל"ט) דחסידיי אנשי מעשה מחמירים אפילו אם נפסק חוט אחד בענין, ובשעת הדחק יכולין לברך עליו, וכ"כ הגה"צ הדומ"ץ שליט"א בתשובה (עדיין בכת"י)).
(ב) הנה הבח"ל (סי' י"ב) כתב דקשר השני מחמשה קשרים (שהוא נקרא קשר העליון שמתחייבים לעשות ודאורייתא) אם נפסק שם וכ"ש למטה ממנו אפילו חוט אחד נראה דפסול דהוי כאלו נפסק הקשר עיי"ש. אכן בשו"ת האלה לך שלמה (סי' ט') ס"ל דלא נפסק רק כשנפסק החוטין שעל הבגד ממש אבל מה שאינו מונח על הבגד ממש לא נחשב נפסק מעיקרו וע"כ אם נפסק בחוליא הראשונה וכ"ש בקשר שני אינו פסול לדעתו ורק בקשר הראשון הסמוך להבגד שם פסול בנפסק חוט אחד עיי"ש, והגה"צ הדומ"ץ שליט"א (בתשובה עדיין בכת"י) פסק דבשעת הדחק במקום שאין ציצית מצויים יש ללבוש כדעת האלה לך שלמה הנ"ל, אבל מ"מ אין לברך ודינת המש"ב שבאופן זה גם לדעת ר"י פסול.
(ג) ובהו"מ פסול אף לדעת האלה לך שלמה הנ"ל.
(ד) ח' סי' (סק"ח), וחזרו ושנתה אותו בסי' י"ב (סק"ג) והובא דבריו באחרונים שם.
(ה) כן הובאה הא"ר (סו"י י"ב) מדברי הגה"א, וכ"כ המש"ב (סוף הסי') [אכן המאמר מרדכי (סי' י"ג סק"א) חלק ע"ז וס"ל דבעמידה לחד לכתב איסור עיי"ש].
(ו) כן נתבאר בשו"ע סי' י"ג ובנו"כ שם, והגדר של גנאי גדול פשוט דתלוי לפי האדם והמקום, [נערך נתבאר בפוסקים שם בדבשת יכולין להקל יותר ואמ"ל].
(ז) הנה אם יקרה בעת עשיית הציצית או שקנה מהקאמפאני שהם מדרקקים שלא יתעברו החוטים של צד זה לצד האחר כמו שנתבאר בשבוע העליל"ט, או אף שנפסקו ד' רק מצד אחד דינם כמו שנתבאר כאן בפנים כשנפסק חוט אחד, והיינו דלמעלה מקשר השני נכון להחמיר להחליפם ויכול לברך ע"ז ברכת ציצית (כמו שנתבאר בסעיף ב'), ואם נפסק קשר השני וכן בהכריכה הראשונה אסור לברך ע"ז, וצריך לטרוח אחר ציצית אחרים, אבל כ"ז שאין לו ציצית אחרים א"צ לפושטו (כמו שנתבאר בסעיף ג'), ואם נפסק מקשר הראשון במקום שמחובר להבגד פסול וצריך לפושטו תיכף (כמו שנתבאר בסעיף ד').
כ"ז כשדקדק בעת עשיית הציצית ורואה עתה שנפסקו רק מצד אחד אבל אם לא דקדק בעת עשייתו שלא יתעברו, או אפילו כשדקדק בעת עשיית הציצית שלא יתעברו, אלא שאינו יכול לראות אם נפסקו מצד אחד או משני צדדים, וכל שכן כשרואה להראות שנפסקו משני צדדים, אז אם נשתייר במקום שנפסקו חוטיה עד הקשר התחתון שיעור של כדי עניבה (והיינו לערך 2 אינצטש"ס) אז צריך לטרוח אחר ציצית חדשה ואסור לברך ע"ז ברכת ציצית, אמנם א"צ לפושטו ויכולין לסמוך על דעת ר"י דס"ל דחשביון הכדי עניבה מהגדיל כמו שנתבאר בשבוע העליל"ט, ומ"מ יש לו לפתוח קצת מהקשרים והכריכות שמעיקר הדין כשר גם בנכרך עם חתך וקשר ע"ז, ואם אפשר לו לכוון לפתוח לגמרי ולכרוך מחדש בקצת כריכות וקשרים אם בין הכל הקשרים והכריכות והחוטאים יהיו ד' אגודלים (שהוא לערך 4 אינצטש"ס) כמו שכתבנו בשבוע העליל"ט לדכתחלה יש לחוש לדעת הרע"א וכמ"ש בהב"ל (סי' ט'), אבל אם לא נשאר במקום שנפסק עד הקשר לערך שתי אינצטש"ס או הציצית פסולים לגמרי וצריך לפושטו תיכף ומיד דבזה אף לדעת ר"י פסול ודוק.

דברות קודש מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

(המשך מעמוד הקודם)

והנה כתב הב"ח (יו"ד סימן שס"ב) בשם אור זרוע, דתואר צדיק מונה על מי שמקיים את התורה כדינה, וחסיד הוא המקדש עצמו במותר לו. נמצא מי שממלא תאותיו אין הקב"ה שומרו מן החטא, והנה אמרו חז"ל (ברכות לג.) אין ערוד ממית אלא החטא. וזה שרמו התנא שהתאוה מוציא את האדם מן העולם, כי על ידי שאינו מקדש עצמו במותר לו, וכורך אחר תאותיו, ואינו עושה לעצמו גדרים וסייגים להתנהג בחסידות, עלול להכשל בחטא ח"ו, כי נחסר לו השמירה מעולה מאת הבורא ית"ש השומר עמו ישראל, וזהו שמוציא את האדם מן העולם, כי מאחר שנכשל בחטא ח"ו, החטא גורם לו מיתה ר"ל.

*

והכבוד

יתבאר על פי מאמר המגיד הקדוש מקאנזיץ זי"ע לפרש הפסוק (במדבר טו כו) ונסלח לכל עדת בני ישראל ולגר הגר בתוכם כי לכל העם בשגגה, כי אמרו בגמרא (בבא מציעא לג.): הגד לעמי פשעם אלו תלמידי חכמים שגגות נעשות להם כזדונות, ולבית יעקב חטאתם, אלו עמי הארץ שזדונות נעשות להם כשגגות, והנה קי"ל (יו"ד סימן רמ"ג ס"ז) דליכא דין תלמיד חכם בזמן הזה לענין קנס ליטרא דהבא להמבוזה תלמיד חכם, וזה שאמר ונסלח לכל עדת בני ישראל, אפילו לתלמידי חכמים, כי לכל העם בשגגה, שלכולן נחשב רק כשוגג, דליכא דין תלמוד חכם האידנא, עכ"ד.

ומוסרף על זה א"ז זללה"ה בייט לב (פ' משפטים עמוד קסד) כי במדה שאדם מודד מודדין לו (סוטה ח:), ומי שמתגאה ומחזיק עצמו לתלמיד חכם, כמו כן דנין אותו למעלה לתלמיד חכם ונחשב לו השוגג כזדון, אבל מי שהוא שפל בעיניו ומחזיק עצמו לעם הארץ, אז דנין אותו למעלה כאלו הוא עם הארץ וזדון נחשב לו לשוגג, עכ"ד.

וז"ה שאמר הכבוד מוציא את האדם מן העולם, כי כתב א"ז זללה"ה בישמח משה (פ' האזינו) כי תשובה מיראה לא מהני לתלמידי חכמים, דהא כיון דבתשובה מיראה זדונות נעשו שגגות (יומא פו:), הרי נחשב להם כזדונות, ואם כן לא תועיל להם תשובה מיראה כלל, עכ"ד. ואם כן אם רודף אחר הכבוד ומחשיב עצמו לאדם נכבד ולתלמיד חכם, לא שבת ליה ח"י, כי האדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא בשוגג, והשגגות נחשבות לו כמזיד, וגם אם עושה תשובה מיראה, אין לו תקנה בזה, שגם זה נחשב כמזיד, וצריך לעשות תשובה מאהבה שהוא עבודה הקשה שבמקדש.

*

עוד אפשר לומר על פי מאמר א"ז מרן הבעש"ט הקדוש זי"ע (הובא בתולדות יעקב יוסף פ' בא) על הכתוב (תהלים צד א) אל נקמות הוי"ה, דלכאורה איך שייך בנקמה שם הרחמים, אלא משל לאחד שמרד במלך, והמלך נשאו על כל השרים ועבדי המלך, וכוונתו כי אם ימיתנו יהיה הצער רק לפי שעה, מה שאין כן אם יטיב עמו להרבות לו עוד יקר וגדולה, על ידי זה יגדל צערו הלוך וגדול כל ימיו, ויבוש ויכלם היאך העיז פנים נגד מלך רחמן כזה, אשר לא די שאינו מיסרו בעונש המגיע לו אלא עוד מתחסד עמו ומנשא לגדולה. ואתמה ביה משמיה דהמגיד הקדוש ממעזריטש זי"ע לפרש בזה את החרוז משוך חסד"ך לידעידך אף קנא ונוק"ם, שבהשפעת החסד בעצמו הרי הוא קנא ונוקם, עכ"ד.

וע"פ זה יז יש לפרש מאמרם ז"ל (ברכות לד:) במקום שבעלי תשובה עומדין אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד, וכתב ביערות דבש (ח"א דרוש א) דמקום בעלי תשובה הוא בבתי גואי לפני ולפנים, וצדיקים גמורים הוא בבתי בראי, עיי"ש. וראוי להתבונן מפני מה גדלה ויתירה מקום הבעלי תשובה יותר מצדיקים גמורים. ולפי דרכינו י"ל כי מה שהבעל תשובה זוכה להיות בבתי גואי, אין זה בגדר שכר, כי אם בגדר עונש, שהקב"ה מגדלו ומנשאו על כל השרים, ועל ידי זה יבוש ויכלם איך נשאו לכו לחטוא נגד המלך, ולכן במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד, ואין הכוונה מחמת גודל מעלתם, אלא מכח העונש שנגיע להם וכאמור.

אמנם כתב א"ז זללה"ה בקדושת יו"ט (פ' צו) שעונש בדרך התנשאות שייך דוקא במי שמתנהג בענוה, מה שאין כן המתנהג במדת הגאות לא יכנס לבבו על ידי עונש התנשאות, וההכרח שתהיה עונשו ביסורים ומלקות ח"ו, עכ"ד.

ובזה יתבאר המשנה והכבוד מוציא את האדם מן העולם, כי מי שרודף אחר הכבוד והשררה ואינו מתנהג בענוה ושלפלות רוח, אם כן ביום פקדו לענוש אותו על חטאיו, לא יהיה די לו בעונש התנשאות, והחכמה אומרת נפש החוטאת תמות (ילקוט יחזקאל רמז שנו"ח), ולזה מוציאין את האדם מן העולם ח"ו.

(כאן האריך עוד רבינו דבריו מוסר בעניני חינוך הבנות, ויודפס אי"ה בנפרד)

כל הזכויות שמורות © על פי דין תוה"ק אנו אוסרים להעתיק בכל אופן שהוא מאמרים שלמים או חלקם שנדפסו בגליוניו בלי רשות כתב מהמערכת

הרוצה לנדר גליון, לפרסם מודעות, להאיר ולהעיר, יתקשר עם המערכת: 0153 - 781 (845)

Mailing Address: Mayones His. 51 Forest Rd. Unit 316 Suite #14 Monroe N.Y. 10950